

Sostenibilitat i ressenya històrica del Montseny selvatà a través de les seves fonts

Dr. Oscar Farrerons, Universitat Politècnica de Catalunya.

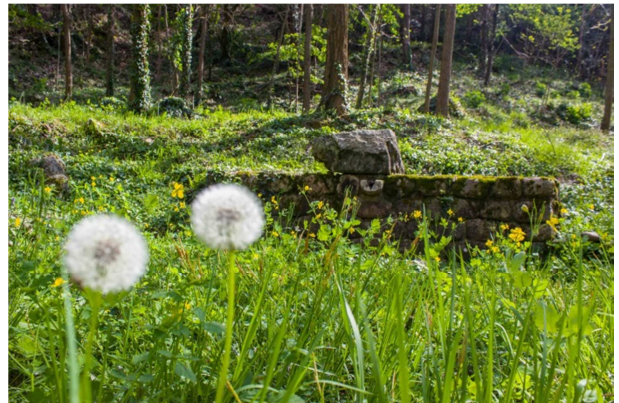
Adrià Corella, ACM fotografia.

Els que fa temps que caminem pel Montseny i per les seves fonts ens adonem com, poc a poc, els dolls d'aigua es van aprimant mentre que les construccions que les ennoblien es van degradant. Si ho comparem amb les antigues postals on la font era un element central de la vida, on es feien les fontades, on es dipositava el llegat cultural i natural de l'aigua, on els poetes cantaven els seus millors versos... comprenem que cal preservar aquests racons com referència de coneixement. Per això portem a terme el nostre estudi, però no sols com un treball teòric, sinó que volem redescobrir i animar a tothom a caminar i passejar per les fonts per apreciar aquest bé històric tant valuós.

El projecte consisteix en recuperar la memòria de les fonts del Montseny. Adrià Corella contribueix amb originals fotogràfics i Oscar Farrerons amb texts explicatius inèdits de cada font. És un treball de recerca on els autors aportem els continguts artístics i intel·lectuals desinteressadament. Tot això ho podeu consultar a les xarxes socials (instagram, twitter i facebook: @fontsdelmontseny), al plànol googlemaps on trobareu les fonts per coordenades GPS, i a l'exposició del Museu Etnològic del Montseny d'Arbúcies, que rondarà de manera itinerant pels municipis montsenyencs durant els anys 2018 i 2019.

Font de Can Dorca, situada al nord-oest del nucli d'Arbúcies, just en el sot en direcció al Serrat de la Teulera. (Foto Corella).

Font de Mas Gelat (Sant Feliu de Buixalleu), situada prop de la carretera GI-553, just al costat del restaurant homònim. (Foto Corella)

Tots sabem que les fonts del Montseny són molt nombroses, però en sabem quantes n'hi ha? en quines condicions? les coordenades d'on estan ubicades? el seu estat de manteniment? el tipus d'aigua que brolla del seu manantial? Aquestes i moltes més preguntes són les que volem resoldre amb el projecte.

Hi ha pocs treballs exhaustius sobre el nombre de fonts al Montseny però de moment en tenim referenciades poc més de set-centes deus d'aigua. De totes maneres el criteri per la seva quantificació pot variar en funció que es compatibilitzin les fonts perdudes, els biots, les urbanes o sols les naturals, les que estan ubicades al terme municipal o sols les que es troben dins del parc natural del Montseny, etc.

Font de Sant Vicenç (Riells i Viabrea), també anomenada font de les Illes.
Original de 1930. (Foto Corella).

El nostre projecte inclou visitar les fonts, comprendre el lloc, escriure una fitxa de cada brollador amb la situació, l'estat, la forma d'arribar-hi, les llegendes i històries de la font o del lloc, i fer un conjunt de fotografies artístiques de cada una d'elles, de manera que es pugui captar la bellesa del paratge.

El veritable encant de les fonts del Montseny radica en lo variades que són. El Montseny llevantí, agrupat a la comarca de la Selva, disposa de brolladors d'altitud com les fonts arbucienques de la Beguda, de Sant Joan o del Conill. Hi ha fonts urbanes de gran bellesa com la del Novè Centenari (Breda) i d'enginyoses com la del Bon Humor (Arbúcies). D'agradeses com la font de la Mare de Déu de la Salut (Arbúcies) i la Nova (Breda). Existeixen les fonts humitoses com la de l'Avi (Sant Feliu de Buixalleu) i la Menjahòsties (Riells). Altres són generoses com la Maria Negre (Arbúcies) i la de l'Erola (Breda). Les romàntiques com la font de les Pipes (Arbúcies) i la de Mas Gelat (a Sant Feliu, tot i que ara no raja). Les mig amagades com la de la Pepa (Riells) i les fonts santfeliuenques perdudes del Garduix i del Castanyer. Les antiquíssimes com la del Ferro (Arbúcies) i les que estan a llocs plens d'història com la font de Sant Gabriel de Grions. Algunes es troben a peu de pista com la font del Ginebró (Arbúcies) i d'altres a costat de les escoles, com la font de Gaserans. Juganeres com la d'en Xarel (Arbúcies) o misterioses com la font de la Ratica (Breda) i la de Can Ganyes (Riells).

Al voltant de la fonts trobarem falsia, heura, molsa, crisospleni, aiguarola, creixen, miosotis.... i l'ombra de pollancre, verns, alzines, suredes, roures, castanyers, til·lers o a vegades una sequoia, un avet i inclús bedolls. Podem gaudir de la companyia de salamandres i als bassals dels capgrossos de gripau o de granota.

Fomentem el coneixement de les fonts perquè són una riquesa natural, formen part del patrimoni històrico-cultural, i per això cal afavorir-ne la seva conservació en bon estat. Que tornin els poetes a les fonts! Que hi tornin els enamorats! Una font salvada és una il·lusió recuperada. Evitem el declivi de les nostres fonts fent front a la societat de les preses i de l'aigua embotellada que ens ha tocat viure.

Font de Can Xifre (Breda), data de 1923, amb decoració d'influència modernista. (Foto Corella)

Bibliografia

- AJUNTAMENT D'ARBÚCIES. Llistat de fonts públiques a l'interior del poble. Carreteres existents al terme municipal. Zones Verdes. Inèdit. 1998.
- ALBESA Riba, Carles. Postals del Montseny. ISBN: 8478261176. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 21. 1990.
- ALBESA Riba, Carles. Postals del Montseny, 2. ISBN: 847826700X. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. 1996.
- ALBESA Riba, Carles; Monfil, David (fot.). El Montseny ahir i avui. ISBN: 9788498838725. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2016.
- AMICS APLEC DE MATAGALLS. Camins i fonts de Matagalls. Mapa. Barcelona: Amics de l'Aplec de Matagalls, 1989.
- BATLLE, J. Avaluació dels recursos hídrics subterranis de la conca de la riera d'Arbúcies. Barcelona: Departament de Geoquímica, Petrologia i Prospecció Geològica, Facultat de Geologia, Universitat de Barcelona, map. 2001.
- BETTONICA, Luis; Fernández, M. (dir). Font del Regàs, un agua mineral natural "gran reserva". El Pipiripao, 114. Gratesa, Barcelona, 2006.

- BOADA, Martí. Llegendes del Montseny. 1ª Edició: abril 1992. Carles Vallès – Editor. ISBN: 84-85874-46-3. Dipòsit legal: Gi-506-92.
- BOLÒS I CAPDEVILA, Oriol de. La vegetació del Montseny. Diputació de Barcelona. Servei de Parcs Naturals. 1983. ISBN: 84-500-8374-5. Dipòsit legal: B.8658-1983.
- BONET, Maria Àngels. Un passeig per la cultura popular del Montseny. Records, tradicions, remeis, coneixement del medi. ISBN: 849555979X. Tarragona: El Mèdol, 2003
- COLL, J. Breda: històrica i actual. Granollers: Editorial Montblanc, 1997.
- CONSELL COMARCAL DE LA SELVA. La Selva. La comarca de l'aigua. Mapa de recursos turístics; Santa Coloma de Farners: 1997.
- DIPUTACIÓ DE BARCELONA. Hidrografía. Principales fuentes y manantiales. Plano núm. 4.2 Plan Especial del Parque Natural del Montseny, I: fase de información, Desembre 1975, 1:140x98 cm.
- FARRERONS VIDAL, Òscar; Corella, Adrià. Estudi teòric i evidència empírica de les fonts del Montseny. Revista de Tagamanent. P. 10-13. Edita: Impremta Moderna. Centelles. Agost 2017.
- FARRERONS VIDAL, Òscar; Font Valentí, Gemma. Les fonts del Montseny. Un patrimoni natural i cultural a preservar. La Sitja del Llop-Revista del Montseny. p 13-16. Edita: Coordinadora per a la Salvaguarda del Montseny. Dipòsit legal: B-46-124-95. Novembre 2017.
- FARRERONS VIDAL, Òscar; Pagespetit, Lluís. El Montseny. 51 passejades per descobrir. ISBN: 9788492811762. Febrer 2016.
- FUGAROLAS, J.; Pla, J. Sant Feliu de Buixalleu en el temps. ISBN: GI641/2011. Sant Feliu de Buixalleu: Ajuntament de Sant Feliu de Buixalleu, 2011.
- GARCÍA, A.; Bassi, J. La vall de les Pomes. Temps era temps a Riells i Viabrea. Riells i Viabrea: Ajuntament de Riells i Viabrea, Riells i Viabrea, 2002.
- GARCÍA-DIE, Javier; Longás, Jordi. Montseny. 50 indrets amb encant. ISBN: 9788490343562. Cossetània Edicions. 2015.
- GINESTÀ, S. La comarca de la Selva-Arbúcies; ed. Selecta: Barcelona, 1972.
- GONZÁLEZ, Ilse; La Cera, Patrícia; Valero, Marta; Vico, Àngela; Viñas, Mariana. El Parc Natural del Montseny: anàlisi del medi natural i gestió de l'aigua. El cas de les plantes embotelladores. Llicenciatura en Ciències Ambientals. Universitat Autònoma de Barcelona. http://81.47.175.201/montseny/attachments/article/31/plantes_embotelladores.pdf
- HERNÁNDEZ, D.; Goñi, J. Records Bredencs. Girona: Ajuntament de Breda, 2005.
- MARGALEF, Ramon. Les fonts del Montseny. La Sitja del Llop, 3: Coordinadora per a la Salvaguarda del Montseny, Barcelona, 1992.
- MELERO, Josep. Aigua per tot arreu. Rius, fonts i torrents: els vasos sanguinis del Montseny. Grupcultura03, Sàpiens Publicacions, 2012.
- PAGESPETIT, Lluís. 111 fonts del Montseny i molts indrets per descobrir. ISBN: 8495695189. Farell editors i dissenyadors, 2003.
- PANAREDA CLOPÉS, Josep M. Descobrim el Montseny. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. 2007. ISBN: 978-84-8415-923-0. Dipòsit legal: B.21.824-2007.
- PRAT, F. Diàlegs de l'Aigua; El Montseny, fòrum d'opinió, 1. Centre Cultural Europeu de la Natura de Viladrau, 2005.
- ROMA I CASANOVAS, Francesc. El Montseny. 50 itineraris a peu. 2a. Edició. 2010. Cossetània Edicions. ISBN: 978-84-9791-676-9. Dipòsit legal: T-471-2010.
- SALICHS, J. La font de Can Blanxó. Baix Montseny, 21; DIALTT, Riells i Viabrea, 1997.
- TORIJA, D. 30 anys d'aigua. Aquí, Riells i Viabrea, 33: Ajuntament de Riells i Viabrea, 1997.
- VILA, A. Agua Font d'Or y una buena hidratación; El pipiripao, 114: Bettonica, L.; Fernández, M. (dir), Gratesa, Barcelona. 2006.